

İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examining the Relationship between the Attitudes of Primary 8th Grade Students towards the Environment and their Social Skills

Sayfa | 2443

Gülay TEMİZ , Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, gtemiz@gmail.com

Yasemin KARAGÖZ , Çocuk Gelişimi Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, karagozyasemin5@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 28 Nisan 2022
Kabul tarihi - Accepted: 22 Ekim 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2024

Öz. Bu araştırmada, ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2021-2022 eğitim öğretim yılları içerisinde Konya ili Cihanbeyli ilçesinde ilköğretim 8.sınıfa devam eden 298 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubundaki 298 öğrencinin 139'u kız, 159'u erkek öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Atasoy (2005) tarafından geliştirilen "Çevre Tutum Ölçeği" ve Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çevreye yönelik tutumun cinsiyete göre farklılaştığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha duyarlı olduğu konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal beceri arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Böylece çocukların sosyal becerileri arttıkça çevreye yönelik olumlu tutumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Tutum, Sosyal beceri.

Abstract. In this study, elementary school 8. It is aimed to examine the relationship between the attitudes of the students towards the environment and their social skills. For this purpose, 298 students who continued to the 8th grade in Cihanbeyli district of Konya province during the 2021-2022 academic year formed the working group of the research. Of the 298 students in the study group, 139 were girls and 159 were boys. Personal Information Form, "Environmental Attitude Scale" developed by Atasoy (2005) and "Social Skills Scale" developed by Kocayörük (2000) were used as data collection tools in the research. As a result of the research, a statistically significant difference was found that attitudes towards the environment differed by gender and that female students were more sensitive to the environment than male students. It was determined that the attitudes of the students towards the environment did not differ according to the mother and father education status. As a result of the research, primary education 8. A statistically positive relationship was found between the environmental attitudes of the students and social skills. Thus, it was concluded that children's positive attitudes towards the environment increased as their social skills increased.

Keywords: Environment, Attitude, Social skills.

Extended Abstract

Introduction. The education given to children in the primary education period and the supported skills make important contributions to the individual, society and the environment in which they live in the following period. In this period that is critical to communicate correctly in the society for primary school students, at the same time it is also of great importance to bring healthy attitudes into prominence towards the environment. Trainings for the protection of natural environments that increase social between the environment and the child, and attitudes are aimed to improve are so important necessities of primary school children. The aim of this study is to investigate the relationship between the attitudes of primary school students towards the environment and their social skills. For this purpose, an answer was sought to the following question:

Is there a significant relationship between primary school 8th grade students' attitudes towards the environment and their social skills?

Based on the main purpose of the research, answers to the following questions were sought:

1. What are the attitudes of 8th grade primary school students towards the environment?
2. Do primary school 8th grade students' attitudes towards the environment differ according to gender?
3. Do primary school 8th grade students' attitudes towards the environment differ according to their mother's education status?
4. Do primary school 8th grade students' attitudes towards the environment differ according to their father's education status?

Method. The model of this research is the relational screening model. The main example of the study is 298 students who is going on 8th grade attending schools that were chosen by mistake in Cihanbeyli district of Konya province. In this research, Information Form, "Environmental Attitude Scale" developed by Atasoy (2005) and "Social Skills Scale" developed by Kocayörük (2000) were used as a data collection tool.

Results. The average of the answers given to the Social Skills Scale was 2.95, and it was determined that the social skill levels of the children were above the average. When compared by gender, it is seen that girls have an average of 2.99 and boys have an average of 2.92.

The average of the answers given to the Environmental Attitude Scale is 3.91, and it can be said that the students have a positive attitude towards the environment. When compared according to gender, it was concluded that female students got higher scores than male students. (Female=4,01; Male=3,81) An independent group t-test was made in order to determine whether there is a significant difference in the attitude towards the environment according to the gender factor. As a result of the analysis, a significant difference was found statistically between attitudes towards the environment and gender ($t=3.417$; $p<.05$). The given difference was in favor of female students (Female=4.01; Male=3.81). Therefore, it has been concluded that female students' attitudes towards the environment are more sensitive than males.

The mothers of the children with the lowest average attitude towards the environment are primary school graduate, and the mothers of the children with the highest level of attitudes are high school graduate. Whether the difference between group means was significant was tested with One-Way Analysis of Variance (ANOVA). As a result of one-way analysis of variance (ANOVA), there was no

statistically significant difference in Environmental Attitude Scale according to mother education status. ($F(3.294)=.706$; $p>.05$). It was detected that the fathers of the children who has the lowest average environmental attitude were secondary school graduate, and the fathers of the children who has the highest level were university graduate. Whether the difference between group averages was significant was tested with One-Way Analysis of Variance (ANOVA). In a result of one-way analysis of variance (ANOVA), there was no statistically significant difference in Environmental Attitude Scale according to father's education status ($F(3.294)=2.428$; $p>.05$).

Pearson Product Moment Correlation analysis was conducted to detect the relationship between environmental attitude and social skills. It is seen that there is an intermediate, positive and significant relationship between children's attitudes towards the environment and their social skills ($r=.387$; $p<.01$). Thus, it was concluded that as children's social skills increase, their positive attitudes towards the environment also increase.

Discussion and Conclusion. It is stated that there is an intermediate, positive and significant relationship between primary school students' attitudes towards the environment and their social skills ($r=.387$; $p<.01$). Thus, it was concluded that as the social skills of the students increased, their positive attitudes towards the environment also increased. In the studies, it was concluded that the social behaviors such as interacting, communicating and cooperating with other children increase when the children play outdoors, and the reasons for preferring to play outdoors is the opportunity to socialize with their friends. It was observed that being in nature affects positively the children's play, they always interact by moving and socialize with their environment. (Yılmaz and Olgan, 2017; Paslı, 2019). The result of the research supports the literature.

Consequently, children prefer to be in nature and outdoors. Their preferences are also fairly effective on their social development. Children assimilate a sensitive and positive attitude towards nature and the environment, which makes important contributions to them in social development and in other fields of development. Hence, the interaction of children with their environment supports children in terms of social development.

Giriş

Çevre, yeryüzündeki her türlü varlığın bulunduğu, hayatın gelişmesinde etkisi olan doğal, toplumsal ve kültürel dış etkenlerin bütünlüğü ve bireylerin içinde bulunduğu toplumu oluşturan, “ortam” ve “bulunulan yer” olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda çevre kavramı; yeryüzünde var olan ilk canlı organizma ile birlikte karşımıza çıkan, içerisinde hayvanlar, bitkiler, mantarlar vb. biyotik etmenler ile sıcaklık, hava akımları, su ve mineraller gibi abiyotik etmenleri barındıran ve tüm bu canlıların birbirlerini etkiler halde varoluşlarını sürdürdükleri bağlam olarak adlandırılmaktadır. Çevre, doğal ve yapay çevre olarak iki şekilde gruplandırılmaktadır. Doğal çevre, insan elinin değmediği varlıkların hepsi olarak açıklanırken yapay çevre, insan eliyle oluşturulan bütün nesnelere şeklinde ifade edilmektedir. Çevrenin tanımına bakıldığında sosyal ve fiziksel olmak üzere iki boyutunun olduğu görülmektedir. Sosyal çevre; insanlar arasındaki toplumsal, ekonomik ve siyasal her türlü etkileşimin bulunduğu ortamken, fiziksel çevre; insanların içinde yaşamlarını sürdürdükleri varlığını, özelliğini ve niteliğini algıladıkları ortam şeklinde ifade edilmektedir (Yücel ve Morgil, 1998; Alım, 2006; Önder, 2015; Pamuk, 2019; Türk Dil Kurumu [TDK], 2021).

Birey, kendi varlığı dışındaki bu sınırsız ortam ile daima etkileşim içindedir. Bu etkileşim yaşamın getirmiş olduğu bir zorunluluktur. Kişi çevresinden sonsuz sayıda girdi alır, etkilenir, değişir ve çevresini de değiştirir. Bu bağlamda doğanın bir yerleşim yeri ve bir eğitim ortamı olarak hayatımızdaki rolü ve insanın da onun bir parçası olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir (Türksoy, 1991; Köşker ve Çalışandemir, 2015; Samancı ve Uçan, 2017).

İnsanların bilinçsizce yaptığı olumsuz davranışlar, yaşadıkları çevrede önemli değişiklikler meydana getirir. Yaşam şekilleri, sahip olunan değer yargıları ve tutumlar çevre sorunlarının nedenini oluşturmaktadır. Sözü edilen durumların yanı sıra teknolojinin gelişmesi ile birlikte içerisinde yer aldığımız çağın dijital bir çağ haline evrilmesi, insanların temel ihtiyaçları ile tüketim davranışlarının farklılaşmasına sebebiyet vermekle beraber bu farklılaşma doğa üzerinde hakimiyet kurulmasına da neden olmaktadır. Bu hakimiyet doğa-insan arasında var olan etkileşimdeki dengeyi bozarak beraberinde çevresel sorunları meydana getirmektedir. Doğanın acımasızca insan çıkarları için kullanılması hem yaşamı hem de gelecek nesillerin ve canlıların hayatını tehdit etmektedir. Dolayısıyla çevre sorunlarının önüne geçmede çağımız insanının çevreye bakış açısını değiştirecek, değer yargılarını ve tutumlarını yeniden şekillendirecek bir eğitim son derece önemlidir. Çünkü bireylerin bir konuya karşı sorumluluk kazanabilmesinin en etkili yolu eğitimden geçmektedir (Erten, 2004; Gökçe, Kaya, Aktay ve Özden 2007; Önder, 2015; Pamuk, 2019; Karagözoğlu, 2020).

Bu bağlamda, çevre sorunlarının önüne geçmede, verilecek eğitimin ve çevreye yönelik duyarlı bir tutum geliştirilmesinin ne kadar önemli olduğu görülmektedir (Uzun ve Sağlam, 2006). Çevre eğitimi, çevrenin korunması amacıyla duyarlı bir tutum, bilgi ve beceri oluşturulması ve çevre dostu davranışların ve bu davranışların sonuçlarının görülmesine ilişkin bir süreçtir (Erten, 2004). Bununla birlikte çevre ile ilgili verilen eğitim sayesinde oluşan çevresel sorunların özellikleri anlaşılacak, sorunlara yönelik çözümler üretilebilecek ve çözümler doğrultusunda insanların çevreye karşı geliştirdikleri ve sergiledikleri davranışlarda veya benimsedikleri tutumlarda olumlu değişimler gözlenecektir (Özbuğutu ve Karahan, 2014). Tutum, bir kimsenin bir sorunu ele alma biçimi ve tutulan yol şeklinde tanımlanmaktadır (Oxford Languages, 2021). Özellikle Rosenberg ve Hovland tarafından

ilk kez araştırılan ve kategorize edilen tutum kavramı; bireylerde doğrudan bir şekilde gözlemlenmemekle birlikte davranışların gözlemlenebilir eğilimleri olarak nitelendirilmektedir (Çöllü ve Öztürk, 2006). Tutum kavramı insanların düşünce yapılarında, duygusal reaksiyonlarında ve davranış sistemlerinde etkin bir kavram olduğu için reklam, ticaret, sağlık gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Bu alanlardan bir tanesi de çevre olarak karşımıza çıkmaktadır (Sancak, 2022). Atasoy'a (2005) göre, çevreye yönelik tutum; çevreye dair konuya olumlu veya olumsuz yaklaşma ya da tarafsız kalma şeklinde verilmiş olan bir tepki eğilimidir. Erten (2004) ise çevreye yönelik tutumu; çevre sorunlarından kaynaklanan korku, endişe, huzursuzluk ve kişilerin çevreye faydalı davranışlara karşı benimsedikleri olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelerin hepsi şeklinde ifade etmektedir.

Olumlu etkileşim ve problem çözme yeteneğine sahip bilgili ve aktif vatandaşların gelişimi eğitim sürecinin bir hedefi olduğundan bu kavramların erken ve sık sık anlamlı öğretme ve öğrenme yoluyla pekiştirilmesi hayati önem taşımaktadır. (Basile & White, 2000). İnsanların çevreye yönelik tutumları ve davranışları ilk çocukluk deneyimlerine bağlıdır. Dolayısıyla toplumun daha fazla şekil verilebilen kesimini temsil eden çocuklar için çevre eğitimleri ve çevreye yönelik duyarlı bir tutum oluşturulması oldukça önemlidir (Laza, Lotrean, Pinteana and Zeic, 2009).

Çocuklara verilen çevre eğitimi, fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal öğrenme alanlarına hitap etmekte ve çocukların hem dünyadaki yerlerini anlamalarını hem de doğal çevreye saygı ve özen göstermelerini sağlamaktadır. Çocukların doğaya ve doğal unsurlara karşı olumlu duygular ve tutumlar geliştirmesine katkıda bulunmaktadır (Davis, 1998; Phenice & Griffone, 2003; Erten, 2004). Ayrıca çocuklar doğal ortamlarda özgürce duygu ve düşüncelerini ifade etme imkânı bulmakta, çevreyle etkileşim içinde olmak özgüvenlerini geliştirmekte ve olumlu sosyal ilişkiler oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Dowdell, Gray & Malone, 2011; Köşker ve Çalışandemir, 2015). Bu noktada çevre eğitimine küçük yaşlarda başlanmasının ve özellikle ilköğretim çağındaki çocuklara çevreye karşı duyarlı bir tutum geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

Çocukların en büyük ihtiyaçlarından biri de sosyal etkiye uygun tepki verme ve bu tepkiyi düzenleyip sosyal çevreden onay alabilmektir (Özabacı, 2006). Çocukların çevresiyle sağlıklı bir etkileşim kurabilmesi için sosyal becerilerinin desteklenmesi gerekmektedir. Yüksel (1999), sosyal beceriyi diğerlerinden olumlu tepkiler gelmesini sağlayan, olumsuz tepkiyi önleyen, başkalarıyla etkileşimi sağlayan, sosyal açıdan kabul edilebilir ve çevrede etki bırakan davranış olarak ifade etmektedir. Çocuklara sosyal beceriler kazandırma, pekiştirme ve bu becerileri farklı ortamlarda uygulamaya dönüştürme ilköğretimin hedeflerinden biridir (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

İlköğretim döneminde çocuklara verilen eğitimler ve desteklenen beceriler ilerleyen dönemde bireye, topluma ve içinde yaşanılan çevreye önemli katkılar sunmaktadır. İlköğretim öğrencilerinin toplumda iyi ilişkiler kurabilmesinin kritik olduğu bu dönemde aynı zamanda çevreye yönelik sağlıklı tutumların kazandırılması da büyük önem taşımaktadır. Çevreyle çocuk arasındaki sosyal etkileşimi artıran doğal ortamların korunmasına yönelik verilecek eğitimler ve geliştirilmesi hedeflenen tutumlar ilköğretim çağındaki çocukların önemli ihtiyaçlarından biridir. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir ve bu amaç çerçevesinde şu soruya cevap aranmıştır:

İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın temel amacından hareketle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri nedir?
2. İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları nedir?
3. İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşır mı?
4. İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları anne eğitim durumuna göre farklılaşır mı?
5. İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları baba eğitim durumuna göre farklılaşır mı?
6. İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli belli bir grubun var olan özelliğini ortaya koyma amaçlı bir modeldir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Bu araştırma tarama modellerinden biri olan ilişki tarama modelindedir. Bu model, iki veya daha fazla değişken arasında beraber değişiklik olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2016). Bu model çerçevesinde İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Konya ili Cihanbeyli ilçesindeki lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Konya ili Cihanbeyli ilçesinde tesadüfi olarak seçilen okullarda eğitim gören İlköğretim 8. Sınıfa devam eden 298 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, anne ve baba eğitim durumuna göre frekans ve yüzde dağılımlarına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1.
İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete, Anne ve Baba Eğitim Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	F	%
Kız	139	%46,64
Erkek	159	%53,35
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	90	%30,20
Ortaokul	124	%41,61
Lise	71	%23,38

Üniversite	13	%4,3
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul	58	%19,46
Ortaokul	97	%32,55
Lise	105	%35,23
Üniversite	38	%12,7
Toplam	298	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışma grubu, 139’u kız (%46,64) ve 159’u erkek (%53,35) olmak üzere toplam 298 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin 90’ının (%30,20) ilkokul, 124’ünün (%41,61) ortaokul, 71’inin (%23,38) lise, 13’ünün (%4,3) üniversite mezunu olduğu; babalarının 58’inin (%19,46) ilkokul, 97’sinin (%32,55) ortaokul, 105’inin (%35,23) lise, 38’inin (%12,7) üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Veri toplama araçları

Çalışmanın veri toplama araçlarını Çevre Tutum Ölçeği, Sosyal Beceri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu oluşturmaktadır.

Kişisel bilgi formu

Çalışmada öğrencilerin cinsiyet, anne ve baba eğitim durumuna ilişkin bilgi almak için araştırmacının oluşturduğu Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Çevre tutum ölçeği

Örneklem grubuna dahil olan çocukların çevreye yönelik tutumunu incelemek için Atasoy (2005) tarafından geliştirilmiş olan “Çevre Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için cronbach alpha değeri ,85 olarak hesaplanıp ölçek güvenilir kabul edilmiştir. Faktör analizinin sonucunda ise ölçeğin çok faktörden meydana geldiği bulunmuş olup bir faktör altında toplanmış olan maddelerden, faktör yükü .40’ın altındaki maddeler çıkarılmıştır (Atasoy, 2005). Ölçeğin son halinde 25 madde bulunmakta ve 5’li likert tipindedir. Ölçekte en çevreci yanıt 5 puan, en çevre karşıtı yanıt ise 1 puan verilir. Böylece ölçekten en az 25 puan ve en fazla 125 puan alınabilmektedir. Ölçekte yer alan maddelerden dördü (7., 17., 19. ve 24. maddeleri) olumsuz yazılıp ters biçimde (1, 2, 3, 4, 5) puanlandırılmıştır. Ölçekteki maddelerin konu alt başlıklarına bakıldığında ekolojik sorun ve çevre kirliliği, hayvan ve bitki, tüketim ve tutumluluk, insan çevre ilişkisi ve çevre duyarlılığı ile enerji kaynağı ve kullanımı olduğu görülmektedir (Atasoy, 2005).

Sosyal Beceri Ölçeği

Örneklem grubundaki çocukların sosyal beceri seviyeleri ise Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen “Sosyal Beceri Ölçeği” kullanılarak araştırılmıştır. Ölçekte toplam 20 madde bulunmakta ve yanıtlama 4’lü likert tipidir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .75 olarak bulunmuştur. Ölçek hiç, bazen,

genelde ve tamamen seçeneklerinden meydana gelmektedir. Ölçekten alınması muhtemel en düşük puan 20 olup en yüksek puan 80'dir (Kocayörük, 2000).

Veri toplama aracı olarak kullanılan "Çevre Tutum Ölçeği" ve "Sosyal Beceri Ölçeği" için araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır.

Sayfa | 2451

Araştırma etiği ve veri toplama süreci

Yapılan çalışmada Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 21/01/2022 tarihli ve 2022/1931 sayılı kararı, 2022/01 sayı numaralı gerekli izin alınmıştır. Araştırmada veri toplamak için Milli Eğitim Müdürlüğüne gerekli başvurular yapılmış olup kurum izni (E-83688308-605.99-36089037) alınmıştır. İzin doğrultusunda Konya ili Cihanbeyli ilçesinde bulunan ilköğretimlerden veri toplanmıştır. Değerlendirme gününde öğrenciler verilen ölçekleri doldurmuş ve herhangi katılım reddi kaydedilmemiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değeri incelenmiştir. Analiz sonucuna ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.
Verilerin normallik testine ilişkin değerleri

	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	Ss	Kolmogorov-Smirnov	Skewness	Kurtosis
Sosyal Beceri	298	1,65	3,95	2,95	,4221	,263	,033	-,116
Çevre Tutum	298	1,73	5,0	3,91	,4985	,000	-,869	1,475

Tablo 2. İncelendiğinde Sosyal Beceri Ölçeği'ne ilişkin yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda $p > .05$ bulunmuştur fakat Çevre Tutum Ölçeği'ne ilişkin yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda $p < .05$ olduğu için ölçeklerin Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Çevre Tutum Ölçeği'nde Skewness değeri -.869 Kurtosis değeri 1,475; Sosyal Beceri Ölçeğinde Skewness değeri ,033 Kurtosis değeri -,116 bulunmuştur. Kurtosis ve Skewness değeri -1.5 ile +1.5 aralığında olduğunda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Veriler normal dağılım gösterdiğinden parametrik testler kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi; çevreye yönelik tutumlarını cinsiyete göre karşılaştırmak amacıyla bağımsız grup t testi; çevreye yönelik tutumlarını anne ve baba eğitim düzeyi açısından incelemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır ve verilerin analizinde önem düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

Bulgular

Araştırmada Sosyal Beceri Ölçeği'nin ve Çevre Tutum Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmış olup Tablo 3'te sonuçlarına yer verilmiştir.

Sayfa | 2452

Tablo 3.

Sosyal Beceri Ölçeği'ne ve Çevre Tutum Ölçeği'ne ait Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı.

<i>Madde Numaraları</i>	<i>Madde Sayısı</i>	<i>Güvenirlik Katsayısı</i>
Sosyal Beceri Ölçeği	20	,783
Çevre Tutum Ölçeği	25	,800

Ölçeğin güvenilir olduğunun anlaşılması için iç tutarlılığı göstermede en fazla kullanılan Cronbach Alfa katsayısının en az 0,70 olması gerekmektedir (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Bu araştırmada, Sosyal Beceri Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ,783 ve Çevre Tutum Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ,800 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada yapılan güvenirlik analizi sonucunda Sosyal Beceri Ölçeği'nin ve Çevre Tutum Ölçeği'nin güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Ölçeği ile Çevre Tutum Ölçeğine ilişkin ortalama puanlar ve standart sapma sonuçları Tablo 4'te ve Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Ölçeği'ne ilişkin n, $\bar{X}$ ve S değerleri

<i>Sosyal Beceri Ölçeği</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>	<i>S</i>
Kız	139	2,99	,4135
Erkek	159	2,92	,4308
Toplam	298	2,95	,4221

Tablo 4'te görüldüğü üzere Sosyal Beceri Ölçeği'ne verilen cevap ortalaması 2,95 olup çocukların sosyal beceri seviyelerinin ortanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre karşılaştırıldığında kızların 2,99 ve erkeklerin 2,92 ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin Çevre Tutum Ölçeği'ne ilişkin n, $\bar{X}$ ve S değerleri

<i>Çevre Tutum Ölçeği</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>	<i>S</i>
Kız	139	4,01	,4258
Erkek	159	3,81	,5712
Toplam	298	3,91	,4985

Tablo 5'te görüldüğü üzere Çevre Tutum Ölçeği'ne verilen cevapların ortalaması 3,91 olup öğrencilerin çevreye yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu söylenebilir. Cinsiyete göre karşılaştırıldığında kızların erkeklere göre daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Kız=4,01;

Erkek=3,81). Cinsiyet değişkenine göre çevreye yönelik tutumun anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız grup t testi yapılmıştır. Analiz sonucuna ilişkin bilgiler Tablo 5’da sunulmuştur.

Tablo 6.

Sayfa | 2453

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre çevreye yönelik tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	139	4,01	,4258	289,016	3,417	,001*
Erkek	159	3,81	,5712			

p<.05*

Yapılan analiz sonucunda çevreye yönelik tutum ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (t=3,417; p<.05). Kız öğrencilerin lehine bir farklılık söz konusudur (Kız=4,01; Erkek=3,81). Dolayısıyla kız öğrencilerin çevreye karşı tutumlarının erkeklere göre daha duyarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre Çevre Tutum Ölçeği’nden alınan ortalama puanlar ve standart sapma sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre Çevre Tutum Ölçeği’ne ilişkin n, $\bar{X}$ ve S değerleri

Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	S
1. İlkokul	90	3,86	,528
2. Ortaokul	124	3,90	,530
3. Lise	71	3,97	,476
4. Üniversite	13	3,91	,539

Anne öğrenim durumuna göre çocukların çevreye yönelik tutumlarına ilişkin verilerin bulunduğu Tablo 7’ye bakıldığında; ilkokul mezunu annelerin çocuklarının puan ortalaması 3,86; ortaokul mezunu annelerin çocuklarının puan ortalaması 3,90; lise mezunu annelerin çocuklarının puan ortalaması 3,97 ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının puan ortalaması ise 3,91’dir. Tablo 6. incelendiğinde, çevreye yönelik tutum puan ortalaması en düşük çocukların annelerinin ilkokul mezunu olduğu, en yüksek çocukların annelerinin ise lise mezunu olduğu görülmektedir. Grupların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Analiz sonucuna ilişkin bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre Çevre Tutum Ölçeği'ne ilişkin Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları

	<i>Var.Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Çevre Tutum Ölçeği	Gruplarası	,569	3	,190	,706	,549	
	Gruplariçi	78,915	294	,268			
	Toplam	79,483	297				

p>.05*

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda Çevre Tutum Ölçeğinde anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır(F(3,294)=,706; p>.05).

İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre Çevre Tutum Ölçeği'nden alınan ortalama puanlar ve standart sapma sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre Çevre Tutum Ölçeği'ne ilişkin n, $\bar{X}$ ve S değerleri

	<i>Baba Eğitim Durumu</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>
Çevre Tutum Ölçeği	1. İlkokul	58	3,93	,528
	2. Ortaokul	97	3,81	,505
	3. Lise	105	3,92	,519
	4.Üniversite	38	4,07	,494

Baba öğrenim durumuna göre çocukların çevreye yönelik tutumlarına ilişkin verilerin yer aldığı Tablo 9. incelendiğinde; Çevre Tutum Ölçeğinde ilkök mezunu babaların çocuklarının puan ortalaması 3,93; ortaokul mezunu babaların çocuklarının puan ortalaması 3,81; lise mezunu babaların çocuklarının puan ortalaması 3,92 ve üniversite mezunu babaların çocuklarının puan ortalaması ise 4,07'dir. Tablo 8. incelendiğinde, çevreye yönelik tutum puan ortalaması en düşük çocukların babalarının ortaokul mezunu olduğu, en yüksek çocukların babalarının ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Grupların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Analiz sonucuna ilişkin veriler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre Çevre Tutum Ölçeği'ne ilişkin Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları

	<i>Var.Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>sd</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Çevre Tutum Ölçeği	Gruplarası	1,922	3	,641	2,428	,066	
	Gruplariçi	77,561	294	,264			
	Toplam	79,483	297				

p>.05*

Temiz, G. ve Karagöz, Y. (2024). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2443-2460.

DOI. 10.51460/baebd.1110635

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda Çevre Tutum Ölçeğinde baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F(3,294)=2,428$; $p>.05$).

Çevreye yönelik tutum ile sosyal beceri arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Sayfa | 2455

Tablo 11.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları ile Sosyal Becerileri arasındaki ilişkiye dair bulgular

Değişken	<i>n</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Çevreye Yönelik Tutum	298	,387	,000*

Sosyal Beceri

$p<.01$ *

Tablo 10. incelendiğinde çocukların çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=.387$; $p<.01$). Böylece çocukların sosyal becerileri arttıkça çevreye yönelik olumlu tutumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır. Ayrıca çocukların çevreye yönelik tutumlarının cinsiyet, anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı üzerinde de çalışılmıştır.

İlköğretim öğrencileri Çevre Tutum Ölçeğinden ortalama 3,91 puan almıştır. Bu durum göz önüne alındığında ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik duyarlı bir tutuma sahip olduğu yorumu yapılabilir. Alanyazında konu ile ilgili ortaya konulan diğer çalışmaları incelediğimizde; Strong (1998); ilköğretim süreci boyunca çocukların çevre sorunlarına karşı bilgi ve farkındalıklarını, çevre dostu ürün kullanımlarını araştırmayı amaçladığı çalışmada, ilköğretim düzeyinde bulunan çocukların çevresel anlayış düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gökçe ve arkadaşları ise (2007) ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının yüksek olduğunu saptamışlardır. Yaşaroğlu (2012) da ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve davranışlarını belirlemeyi amaçladığı araştırmasında ortalamasının üzerinde olumlu dönütün olması nedeni ile öğrencilerin çevreye karşı olumlu tutumlarının olduğu sonucunu gözlemlemiştir. Yapılan çalışmalar ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik olumlu bir tutum benimsediği ve çevre sorunları hakkında da oldukça yüksek bir anlayışa sahip olduğu sonucunu ortaya koymuştur. (Strong, 1998; Gökçe ve ark. 2007; Yaşaroğlu, 2012; Önder, 2015). Bu noktada araştırmanın sonucu desteklenmektedir.

Araştırmada cinsiyetin çevreye yönelik tutum üzerinde anlamlı bir değişken olduğu ve kızların erkeklere göre daha çevre yanlısı tutum benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili ortaya

Temiz, G. ve Karagöz, Y. (2024). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2443-2460.

DOI. 10.51460/baebd.1110635

koyulan çalışmalarda da bu sonucu görmek mümkün olmaktadır. Atasoy (2005) ilköğretim düzeyinde verilen çevre eğitiminin çocukların çevresel tutumları üzerindeki etkisini saptamayı ve mevcut durumun belirlenmesini amaçladığı çalışmada; kız öğrencilerin çevre hakkındaki bilgi ve tutum düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gökçe ve arkadaşları (2007) ise ortaya koydukları araştırmalarında çevresel tutum düzeyinin kız çocuklarının lehine olduğu bulgusunu sunmuşlardır. Alp ve arkadaşları (2008) da sosyodemografik değişkenlerin çevresel bilgi ve tutum üzerindeki etkisini incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında çevreye yönelik tutumların kızlar lehine anlamlı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Son olarak Önder (2015) de ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında kız öğrencilerin çevre tutum puanlarının ortalamasını erkek öğrencilerden yüksek olduğu bulgusunu ortaya koymuştur. Çalışmalar kızların erkeklere göre çevreye karşı daha duyarlı olduğunu ortaya koymuştur (Atasoy, 2005; Gökçe ve ark. 2007; Alp, Ertepinar ve Tekkaya, 2008; Önder, 2015; Sönmez ve Yerlikaya, 2017). Çalışmaların sonuçları incelendiğinde araştırmancının sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Araştırmancının bu sonucu toplumda kadınlara yüklenen duyarlı, düzenli ve tertipli gibi roller ile ilişkilendirilebilir. Kız çocuklarına doğdukları andan itibaren içinde bulunduğu toplumun yüklediği bu roller çevreye yönelik tutumlarına da yansımaktadır. Ayrıca kız çocuklarının doğaya karşı daha fazla ilgi göstermesi de bu sonucu etkileyebilmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumu anne eğitim durumuna göre incelendiğinde en yüksek puanı annesi lise mezunu olan çocuklar almıştır. Ancak puanlar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre çevreye yönelik tutumu incelendiğinde babası üniversite mezunu olan çocuklar diğerlerinden daha yüksek puan almıştır. Fakat puanlar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Gökçe ve arkadaşları (2007), ilköğretim öğrencilerine yönelik geliştirdiği ölçek çalışmasında öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre incelemiştir. Öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktanın araştırmancının sonucuyla tutarlılık gösterdiği gözlenmiştir. Fakat Kesicioğlu ve Alisananoğlu (2009) ortaya koydukları çalışmalarında okul öncesi dönem çocuklarının çevresel tutumlarını belirlemeyi amaçlamakta olup uygulanan Çevresel Tepki Envanterinin alt boyutlarına ilişkin tutumların anne ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Sadece puan ortalamalarına bakıldığında birinci faktörde lisans mezunu annelerin ve ikinci faktörde ilköğretim mezunu anne ve babaların çocuklarının puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aksu (2023) ise çevreye yönelik tutum ile okul bahçesi yeşil alan kullanımının çatışma çözme davranışlarını yordama düzeyinin incelenmesini amaçladığı araştırmasında; çevresel düşünce alt ölçeği ortalama puanının anne ve baba öğrenim durumunun lise ve üstü seviyede olanlarda anlamlı düzeyde yüksek olarak saptamıştır. Bu durum da bizlere araştırmancının yapıldığı veya örnekleme oluşturan yer ve topluluğun farklılaşmasının sonuçlar açısından değişkenliğe sebep olabileceğini göstermiştir.

İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumu ile sosyal becerisi arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Böylece öğrencilerin sosyal becerileri arttıkça çevreye yönelik olumlu tutumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğa ve doğa temelli etkinlikler çocukların doğaya ve akranlarına karşı olumlu sosyal beceriler geliştirmelerine imkân veren, bol fırsatlar sunan geniş bir sınıftır (Acar, 2013). Çocukların doğa ile ilişkisinde ve çevre eğitiminde sosyal olarak inşa edilmiş ve kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi ve tutumların önemli bir rol oynadığı

vurgulanmaktadır (Gurevitz, 2000). Yapılan çalışmada çocukların açık alanlarda oyun oynarken başka çocuklarla tanışarak etkileşime girme, sohbet etme ve iş birliği yapma gibi sosyal davranışlarda artış görüldüğü ve açık havada oyun oynamayı tercih etme sebeplerinin arkadaşlarıyla sosyalleşebilme imkânı bulması olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Yılmaz ve Olgan, 2017). Doğada olmanın çocukların oyunlarını olumlu yönde etkilediği ve çocukların sürekli hareket ederek çevreleriyle etkileşime geçtikleri ve sosyalleştikleri gözlemlenmiştir (Paslı, 2019). Hüttenmoser (1995) Almanya'da trafiğin yoğun olduğu bölgelerde yaşayan ve yetişkin denetimi olmaksızın açık havada ve çevrede oyun oynayamayan çocuklar ile denetim olmadan çevresinde oyun oynayan ve trafik girişinin olmadığı bölgedeki 5 yaşındaki çocuklar ile yaptığı çalışmada, doğal çevrede oyun oynayamayan çocukların sosyal becerilerinin daha zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada, sosyoekonomik düzeyi düşük olan 35 okul öncesi çocukla 10 hafta çevrede açık hava aktiviteleri yapılmıştır ve araştırma sonucunda açık hava etkinliklerinin çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve motor gelişimlerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır (Yıldırım ve Akamca, 2017). Yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde bu araştırmanın sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak çocukların sosyal becerileri arttıkça çevreye yönelik olumlu tutumları da artmaktadır. Çocuklar kendilerine sosyal gelişim başta olmak üzere diğer gelişim alanları üzerinde de önemli katkılar sunan doğaya ve çevreye karşı duyarlı ve olumlu bir tutum benimsemektedir. Dolayısıyla sosyal becerilerin desteklenmesi çevreye yönelik olumlu tutumların da oluşmasını sağlamaktadır.

Araştırma sonuçlarına dayanarak şu önerilere yer verilmiştir:

Araştırmacılara Öneriler

- Araştırma ilköğretim 8. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla farklı yaş gruplarının çevreye yönelik tutumları ile sosyal beceri ve diğer gelişim alanları ile arasındaki ilişki incelenebilir.
- Çocukların çevreye yönelik tutumlarının davranışları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu ve çevreye yönelik tutumu etkileyen diğer değişkenler daha ayrıntılı bir şekilde araştırılabilir.
- Eğitimcilere Öneriler
- Araştırmada kızların çevreye yönelik tutumları erkeklere göre daha duyarlı bulunmuştur. Dolayısıyla erkek öğrencilere çevreye yönelik duyarlı bir tutum kazandırma amacıyla eğitimciler tarafından çevreyi yönelik daha duyarlı olmayı hedefleyen çeşitli faaliyetler gerçekleştirilebilir.
- Çocukların çevreye karşı olumlu bir tutum benimseyebilmesi amacıyla sadece derslerde teorik bilgiler verilmemeli, çocukların çevreyle iç içe olabileceği eğitim ortamları düzenlenmelidir.
- Çevre eğitimi ve çevreye yönelik duyarlı tutum kazandırma konusunda aile ve okul iş birliği içinde olmalıdır.
- Ebeveynlere, öğretmenlere ve okul yönetimine öğrencilerin çevresiyle etkileşim içinde olmasının sosyal gelişimlerine olan katkıları konusunda eğitimler verilmelidir.

Ebeveynlere Öneriler

- Ebeveynler çocukların sosyal gelişimini destekleyen ve çevreyle iç içe ortamlar oluşturmalarıdır.
- Araştırmada anne ve baba eğitim düzeyi ile çevreye yönelik tutum arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır fakat ebeveynlerin çocuk yetiştirme felsefeleri ve kendi yaşam tarzlarının çocuklar üzerinde son derece önemli olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla çocukların çevreye yönelik olumlu bir tutum geliştirebilmesi için anne babalar, davranışlarıyla, söylemleriyle ve düşünceleriyle çocuklarına rol model olmalıdırlar.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 2443-2460.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2443-2460.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Acar İ.H. (2013). Early Childhood Development And Education Through Nature-Child Interactions: A Conceptual Paper. *Educational Research Association The International Journal Of Educational Researchers* 4 (2): 1-10 ISSN:1308-9501
- Aksu F. (2023). *Çevreye Yönelik Tutum İle Okul Bahçesi Yeşil Alan Kullanımının Çocuklardaki Çatışma Çözme Davranışlarını Yordama Düzeyi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Alım M. (2006). Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye’de Çevre ve İlköğretimde Çevre Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 599-616. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/49104/626637>
- Alp E., Ertepinar, H., Tekkaya, C. ve Yılmaz, A. (2008). A Survey On Turkish Elementary School Students’ Environmental Friendly Behaviors And Associated Variables. *Environmental Education Research*, 14(2), 129-143. DOI: 10.1080/13504620802051747
- Atasoy E. (2005). *Çevre İçin Eğitim: İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Çalışma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Basile C. & White C. (2000). Environmental Literacy: Providing An Interdisciplinary Context For Young Children. University Of Houston, USA. *Contemporary Issues In Early Childhood*, Volume 1, Number 2
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (Çev. Ed.: Ahmet Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık
- Çöllü E.F. & Öztürk Y.E. (2006). Örgütlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölçüm Yöntemleri ve Uygulama Örnekleri Bu Yöntemlerin Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1-2), 373-404. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/selcuksbmyd/issue/11297/135079>
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler. *Bilig*, (37), 155-174. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/bilig/issue/25369/267789>
- Davis, J. (1998). Young Children, Environmental Education, and the Future. *Early Childhood Education Journal*, 26 (2); 117-123.
- Dowdell K., Gray T. & Malone K. (2011). Nature and its Influence on Children’s Outdoor Play. *Australian Journal of Outdoor Education*, 15(2), 24-35
- Erten, S. (2004): Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?. *Çevre ve İnsan Dergisi*, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı. Sayı 65/66
- Gökçe N., Kaya E., Aktay S. ve Özden M., (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları. *İlköğretim Online*, 6(3), 452-468. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8603/107161>
- Gurevitz, R. (2000). Affective Approaches to Environmental Education: Going beyond the Imagined Worlds of Childhood? *Ethics, Place and Environment*, 3 (3); 253–268.
- Hüttenmoser M. (1995). Children and Their Living Surroundings: Empirical Investigations into the Significance of Living Surroundings for the Everyday Life and Development of Children. *Children’s Environments* Vol. 12, No. 4, 403-413.
- Karagözoğlu N. (2020). Causes And Solution Proposals For Environmental Problems: Yozgat Example. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 356-373. <https://doi.org/10.32003/igge.680120>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım
- Kesicioğlu O.S. & Alisinanoğlu F. (2009). 60-72 Aylık Çocukların Çevreye Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 37-48.
- Kocayörük A. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı. Ankara

Temiz, G. ve Karagöz, Y. (2024). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2443-2460.

DOI. 10.51460/baebd.1110635

- Koşker, N., & Çalışandemir, F., (2015). Child and Nature. *Environment and Ecology At The Beginning Of 21st Century*, 326-336.
- Laza V., Lotrean L., Pinte A. & Zeic A. (2009). Knowledge, Attitudes, and Environment Oriented Behaviours for 7-8 Year Old Children. *Applied Medical Informatics*. Vol. 24, No. 1-2/2009, pp: 59 – 66
- Oxford Languages. (2021). Sözlük. <https://languages.oup.com/google-dictionary-tr/adresinden> erişildi.
- Önder R. (2015). İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Tutumlarının İncelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 115-124. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/joiss/issue/10034/123807>
- Özabacı N. (2006). Çocukların Sosyal Becerileri ile Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 16, Sayı: 1 Sayfa: 163-179
- Özbuğutu E. & Karahan S. (2014). Çevre Eğitimi ve Alternatif Yöntemler-Literatür Taraması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 393-408. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19562/208480>
- Pamuk K.D. (2019). Erken Çocukluk Döneminde Çevre Eğitimi ve Sürdürülebilirlik. Anı Yayıncılık, Ankara. 1. Baskı ISBN: 978-605-170-263-6
- Paslı A.M. (2019). *Doğal Çevre, Kent ve Çocuk İlişkisini Yeniden Kurmak "İskandinavya'da Doğa Temelli Eğitim ve İsveç Orman Okulu Örneği"*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şehir Çalışmaları Anabilim Dalı
- Phenice L.A. & Griffiore J.R., (2003). Young Children And The Natural World. Michigan State University, *Contemporary Issues in Early Childhood*, Volume 4, Number 2
- Samancı, O. & Uçan, Z. (2017). Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (1), 281-288. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/35347/425790>
- Sancak İ.T.B. (2022). Çevresel Bilincin, Tutum ve Davranış Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Bingöl Üniversitesi Örneği. *Akademik Matbuat*, 6(1), 91-110. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2369168>
- Sönmez, E. & Yerlikaya, Z. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Çevresel Bilgi Düzeyleri ve Çevreye Yönelik Tutumları Üzerine Bir Alan Araştırması: Kastamonu İli Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (3) , 1239-1249 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/29417/321156>
- Strong C. (1998). The Impact Of Environmental Education On Children's Knowledge And Awareness Of Environmental Concerns. *Marketing Intelligence & Planning* 16/6 349–355 <https://doi.org/10.1108/02634509810237523>
- Tabachnick B.G. ve Fidell L.S., (2013). Using Multivariate Statistics. Pearson, Boston
- Türk Dil Kurumu. (2021). Büyük Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden erişildi.
- Türksoy Ö. (1991). Çocuk ve Çevre Duyarlılığı Eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. Kasım/Aralık Sayı:19 Sayfa: 22
- Uzun, N. & Sağlam, N. (2006). Orta Öğretim Öğrencileri İçin Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirme ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (30), 240-250 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7806/102385>
- Yaşaroğlu C. (2012). *İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı. Malatya.
- Yıldırım G. ve Akamca G.Ö. (2017). The Effect Of Outdoor Learning Activities on The Development of Preschool Children. *South African Journal of Education*, Volume 37, Number 2
- Yılmaz S. ve Olgan R. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Doğaya Yakınlık (Biyofili) Seviyelerinin Araştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2017; 13(3): 1106-1129. DOI: 10.17860/mersinefd.328340
- Yücel A.S. ve Morgil F.İ. (1998). Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 84-91. https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7823/102819#article_cite
- Yüksel G. (1999). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. *Türkiye Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (11), 37-45.
- Temiz, G. ve Karagöz, Y. (2024). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2443-2460. DOI. 10.51460/baebd.1110635